

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІПФ НАН України

д.ф.-м.н.

Олександр ЛЕБЕДЬ

«29» травня 2025 року

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В ІНСТИТУТІ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ НАН УКРАЇНИ**

УХВАЛЕНО

Вченою радою ІПФ НАН України

протокол № 6

від « 29 » травня 2025 року

1. Загальні положення

- 1.1. Положення про академічну доброчесність наукових працівників та здобувачів вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України (далі – Положення) розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII (ст. 42 «Академічна доброчесність»), «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII, «Про наукову і науково-технічну діяльність» з урахуванням «Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)»: лист МОН України від 15.08.2018 № 1/11-8681, Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5.09.2017), «Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності»: лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650, Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 № 261 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 № 283, «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності»: лист МОН України від 20.05.2020 № 1/9-263, «Про планування дисертацій»: лист МОН України від 11.06.2020 № 1/9-318, «Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій»: лист МОН України від 14.05.2020 №1/9-249, «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»; Етичного кодексу ученого України (Постанова №2 Загальних зборів НАН України від 15.04.2009), розпорядження Президії НАН України №620 від 25.11.2021 «Про дотримання норм академічної доброчесності», Статуту Інституту прикладної фізики НАН України та інших нормативно-правових актів.
- 1.2. Положення про академічну доброчесність наукових працівників та здобувачів вищої освіти розроблено з метою розвитку вищої освіти та науки в Україні відповідно до національних пріоритетів і світових стандартів шляхом забезпечення та покращення якості вищої освіти та фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Інституті прикладної фізики НАН України (далі – Інститут).
- 1.3. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової діяльності Інституту під час навчання, викладання, реалізації досліджень.
- 1.4. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень учасників освітнього процесу на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту, запобігаючи порушенням академічної доброчесності.

2. Терміни та визначення

У цьому Положенні використовуються терміни у значеннях, що визначені у Положенні про організацію освітнього процесу в Інституті прикладної фізики НАН України:

академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових досягнень.

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

3. Дотримання принципів академічної доброчесності

3.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти і включає в себе:

- заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;
- підписання декларацій про академічну доброчесність;
- виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- порядок прийняття відповідних рішень за порушення вимог академічної доброчесності.

3.2. Дотримання академічної доброчесності науковими працівниками Інституту передбачає:

- дотримання норм Етичного кодексу ученого України;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, джерела використаної та власну освітню і наукову діяльність;
 - контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
 - об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.
- 3.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти Інституту передбачає:
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
 - самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

4. Запобігання порушенням академічної доброчесності

- 4.1. Інститут вживає заходів для ознайомлення наукових працівників та здобувачів вищої освіти із поняттями та вимогами академічної доброчесності шляхом розповсюдження Декларації про академічну доброчесність наукових, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України (далі - Декларація) (Додаток 1), включення відповідного матеріалу до програм навчальних дисциплін, проведення відповідних заходів (окремих лекцій, семінарів, тренінгів) та індивідуальних консультацій тощо.
- 4.2. Особи, які набули статус здобувачів освіти, та нові наукові працівники Інституту беруть на себе зобов'язання дотримуватись вимог академічної доброчесності при виконанні службових обов'язків, науковій та науково-педагогічній діяльності і навчанні та упродовж двох місяців з моменту зарахування на навчання/прийняття на роботу підписують Декларацію про академічну доброчесність.
- 4.3. Підписавши Декларацію учасник освітнього процесу підтверджує, що він ознайомлений з цим Положенням.
- 4.4. Запобігання академічному плагіату у кваліфікаційних роботах, наукових дослідженнях, дисертаціях, публікаціях учасників освітнього процесу полягає у здійсненні технічної перевірки за допомогою спеціалізованих програмних засобів та експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату).
- 4.5. Проходження експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату наукових робіт науковців Інституту контролює Вчена рада Інституту, перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти контролюють відповідальні особи, затверджені в структурних підрозділах.
- 4.6. Проходження експертної оцінки та обов'язкової автоматизованої перевірки щодо відсутності/наявності академічного плагіату дисертацій здобувачів вищої освіти Інституту контролюють наукові керівники аспірантів, завідувачі відділів та

рецензенти (експерти), відповідальні за проведення попередніх експертиз дисертацій та підготовку висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертацій; голови разових спеціалізованих вчених рад з правом прийняття до розгляду та захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

- 4.7. Проходження експертної оцінки та обов'язкової автоматизованої перевірки наукових праць, які рекомендуються до друку/оприлюднення в мережі Інтернет, відбувається згідно з «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях наукових працівників і здобувачів вищої освіти Інституту прикладної фізики НАН України» завідувачами відділів, головою та ученим секретарем Вченої ради Інституту.
- 4.8. Заходами з попередження академічної доброчесності є проведення заходів для учасників освітнього процесу щодо дотримання норм законодавства України про авторське право і суміжні права, правил цитування джерел інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей при підготовці наукової (творчої) продукції, об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Інституту тощо.

5. Порушення вимог академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

6. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

- 6.1. Учасники освітньо-наукового процесу Інституту несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.
- 6.2. За порушення академічної доброчесності наукові працівники Інституту за рішення Вченої ради можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:
- попередження;
 - відмова в направленні роботи на публікацію;
 - відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
 - позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
 - позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами/наукове консультування докторантів;
 - позбавлення можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії.
- 6.3. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти Інституту можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:
- попередження;
 - відмова в направленні роботи на публікацію;
 - повторне проходження оцінювання (проміжного та підсумкового контролю);
 - повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми;
 - відрахування з аспірантури Інституту;
 - відмова у призначенні академічної стипендії;

- відмова у наданні позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
 - зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.
- 6.4. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю чи під час атестації здійснює викладач/екзаменаційна комісія.
- У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю викладач зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення директора Інституту.
- У разі встановлення екзаменаційною комісією факту порушення академічної доброчесності під час проходження здобувачем вищої освіти атестації складається відповідний протокол із рішенням про оцінку «F».
- 6.5. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при написанні ним дисертаційної роботи та наукових статей здійснює науковий керівник.
- У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності науковий керівник зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення завідувача відділу, де виконується дисертаційна робота та директора Інституту.
- 6.6. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при попередній експертизі дисертації та підготовці висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здійснюють завідувач відділу, де здійснюється попередня експертиза, та рецензенти (експерти).
- У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності завідувач відділу та рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення наукового керівника/наукового консультанта здобувача та директора Інституту. Така дисертація не рекомендується до захисту, надається негативний висновок.
- 6.7. Виявлення разовою спеціалізованою вченою радою порушення академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня без права її повторного захисту.
- 6.8. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності науковими працівниками при рекомендації видань до друку здійснюють завідувачі відділів, рецензенти та експерти різних рівнів, голова і секретар Вченої ради Інституту.
- У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності при рекомендації рукопису до друку рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт завідувача відділу, на етапі Інституту - голову та секретаря Вченої ради Інституту.

7. Комісія з питань академічної доброчесності

- 7.1. Для вирішення спірних питань, що стосуються академічної доброчесності, та розгляду заяв відносно порушення академічної доброчесності в Інституті рішенням Вченої ради Інституту створюється Комісія з питань академічної доброчесності Вченої ради Інституту (далі – Комісія) у складі голови комісії (голова Вченої ради), секретаря (учений секретар Вченої ради) та членів комісії (не менше 3 членів Вченої ради Інституту). Склад та термін роботи комісії затверджується наказом директора Інституту.
- 7.2. Повноваженням Комісії є:
- розгляд заяв щодо порушення академічної доброчесності, здійснення їх аналізу та підготовка відповідних висновків;
 - залучення у випадку необхідності до експертизи фахівців із відповідної галузі знань, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
 - підготовка пропозицій щодо забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту;
 - інші повноваження відповідно до вимог законодавства України та нормативних актів Інституту.
- 7.3. Організаційною формою роботи Комісії є засідання.
- 7.4. Засідання комісії веде її голова, за його відсутності – заступник. Повноваження щодо ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду на засіданні тощо здійснює секретар.
- 7.5. На засідання комісії запрошується особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності. Про дату, час і місце проведення засідання особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, попереджається щонайменше за два дні.
- 7.6. Комісія надає можливість особі, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності, ознайомитися з матеріалами щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подати до них зауваження, надати усні та/або письмові пояснення чи відмовитися від надання будь-яких пояснень.
- 7.7. Рішення комісії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше 2/3 присутніх на засіданні.
- 7.8. За результатом проведеного засідання комісія готує висновок щодо підтвердження чи спростування факту порушення академічної доброчесності. За умови підтвердження факту порушення академічної доброчесності у висновку зазначаються пропозиції щодо вживання відповідних заходів. Особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, ознайомлюється із висновком комісії. Висновок подається директору Інституту для подальшого розгляду і прийняття рішення.

8. Порядок подання апеляції та її розгляд

- 8.1. У разі незгоди з висновком комісії особа, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, має право оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності.
- 8.2. Апеляція подається особою, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, у 3-денний термін після дати отримання висновку комісії з питань академічної доброчесності для ознайомлення.
- Апеляція подається особисто або надсилається з корпоративної пошти учасника науково-освітнього процесу, що оскаржує рішення, на корпоративну електронну пошту Інституту (iapsu@iapsu.com) або на адресу: Україна, 4 0000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 58.
- 8.3. Для розгляду апеляції створюється Апеляційна комісія, склад і термін роботи якої затверджується наказом директора Інституту. Рішення Апеляційної комісії щодо розгляду апеляційної заяви є остаточним і оскарженню не підлягає.
- 8.4. В апеляції учасник освітнього процесу зазначає:
- персональну інформацію заявника (ПІБ, контактний телефон, електронна адреса, назва відділу, посада/курс, спеціальність) та викладає суть питання;
 - рішення, що оскаржується;
 - пояснення того, в чому полягає неправомірність рішення та обґрунтування заперечень;
 - опис матеріалів та документів, які додаються за потреби.
- 8.5. Апеляція розглядається протягом місяця з дня її надходження.
- 8.6. За результатами розгляду апеляції особи, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, формується відповідний висновок

Погоджено
Учений секретар Інституту
к.ф.-м.н., с.н.с.

Олексій ВОРОШИЛО

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
наукових, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти
в Інституті прикладної фізики Національної академії наук України
(далі – Інститут)

Як член академічної спільноти Інституту, кожен науковий, науково-педагогічний працівник, аспірант Інституту

ПІДТВЕРДЖУЄ, що буде здійснювати власну освітню, наукову, творчу діяльність, дотримуючись місії, візії, цінностей, корпоративної культури Інституту, найвищих моральних і правових норм академічної доброчесної поведінки, керуючись законодавством України, Етичним кодексом ученого України, етичними вимогами до професійної та наукової діяльності.

ЗОБОВ'ЯЗУЄТЬСЯ:

- З повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти Інституту.
- Не допускати поведінку, що ставить під сумнів чесність та сумлінність його роботи або результатів навчання, або може завдати шкоди колегам та репутації Інституту.
- Запобігати та протидіяти проявам порушення академічної доброчесності представниками Інститутської громади.
- Не надавати неправомірну допомогу у професійній та науковій діяльності.
- Використовувати лише достовірні джерела інформації, не вдаватися до фальсифікації чи фабрикивання даних.
- Не плагіювати (у т.ч., не використовувати ідеї, твердження, відомості, тексти тощо без посилання на джерела).
- Не користуватися неправомірною вигодою, не вимагати і не брати хабарів.

УСВІДОМЛЮЄ:

в разі порушення ним/нею цієї Декларації несе відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із загальнолюдськими нормами моралі та законодавства України.